

DRAMAETS HISTORISK-DIALEKTISKE UTVIKLING (Szondi):

Den klassiske drama-forma (frå renessansen til ca. 1860) er "vesen", og er absolutt i sit vesen (dvs. den kjenner ikkje på noko nivå motsetnaden mellom subjekt og objekt), har fullt samanfåll mellom form og innhald, og den er ein nåtidig mellom-menneskeleg handlingsgang, og har dialogen som berande formelement.

Dramaet frå ca. 1860 er "antitesen" (Ibsen, Strindberg, Tsjekov, Maeterlinck, Hauptmann) freistar behalde den klassiske forma, men utviklar ein dialektisk motsetnad mellom den og nytt historisk basert innhald/nyttematikk. Form-problema som oppstår er variantar av bortfallet av det absolute til fordel for motsetnaden subjekt/objekt. Krise-dramaet ("antitesen") viser seg dermed, i ulike variantar og styrkegrader, som spenningar mellom nåtidig - fortidig mellom-menneskeleg - subjektiv-indre handlingsgang - tilstand.

Desse spenningane oppstår særleg av di den nye tematikken er episk i sine grunndrag: den krev eig. ei episk form: romanen.

Det lyriske dramaet (Hofmannsthal) er "syntesen", opphevinga av den dialektiske motsetnaden i ei heilt ny form som er blitt nedfelt av den nye tematikken. Denne forma har - som det tradisjonelle lyriske språket - ingen temporale motsetnader, men samanfåll mellom tidaspekt ingen avstand, men samanfåll mellom indre/ytre men eit språkleg konstituert subjekt som går i eit med sin omgivnader.

* * * * *

BRECHTS EPISKE TEATER

er eit av løysingsforsøka på krisa i dramaet i "antitesen". Det byggjer på subjekt/objekt-motsetnaden, og på at den nye tematikken er episk stoff. Dette blir gjort ved å framneve subjekt/objekt-motsetnaden mest mogleg. Det gjer Brecht gjennom Verfremdungs-effektar.

VERRÆMDUNGS-EFFEKTAAR I BRECHTS EPISKE TEATER:

- * Den vitenskaplege behandlingas behov for gjenstandaspreng blir overført frå (naturalismens) tematikk til det episke teater og blir der gjort til form-prinsipp.
- * Splittinga av mennesket slår om frå tematikk til form-prinsipp; feks. framhevinga av skiltet skodespelar/rolle, og av ulike komponentar i rollen: ambivalens (ikkje individ)
- * Episk Vorstellung: avstand i forholdet sjåande subjekt / framstilt objektiverd.
- * Dramastykkets handling er gjenstand for forteljning
 - sett som i ein epikars perspektiv
 - sett i forteljarens/songarens osv. perspektiv, som vekslar med dramatiserte opptrin.
- * Framføringsas tid er meir omfattande enn handlingsgangens tid
 - framføringa rettar seg inn mot slutten av handlinga
 - men også - og særleg - mot måten det blir handla på
 - blir òg retta mot fortid og framtid.
- * Nokre Verfremdungs-effektar i detalj:
 - prolog
 - forspel
 - titelprojeksjonar
 - dramatis personae framstiller seg sjølve
 - dramatis personae talar i 3. person om seg sjølve
 - Verfremdung av rolla ved bruk av kulisser
 - lyskastarar mot scenen frå publikumssalen
 - scenebilder framstilt som stert, fortal, førebudd, erindra
 - sceneleeret med vising av tekstar el. bilde
 - handlingsforløpet verfremda gjennom mellomtekstar, kor, songs, i kommentarar.

Peter Szondi: "Durch diese Verfremdungen erhält der Subjekt-Objekt-Gegensatz, der am Ursprung des Epischen Theaters steht: die Selbstentfremdung des Menschen, dem das eigene gesellschaftliche Sein gegenständiglich geworden ist, in allen Schichten des Werks seinen formalen Niederschlag und wird so zu dessen allgemeinen Formprinzip." "[...] das epische Subjekt-Objekt-Gegenüber tritt so in Brechts Epischem Theater in der Modalität des Wissenschaftlichen-Pädagogischen auf."

Die Theorie des modernen Dramas (1956)

VERFRÆMMDUNGS-EFFEKTRAR I BRECHTS EPISKE TEATER:

- * Den vitenskaplege behandlingas behov for gjenstandasprege blir overført frå (naturalismens) tematikk til det episke teater og blir der gjort til form-prinsipp.
- * Splittinga av mennesket slår om frå tematikk til form-prinsipp; f.eks. framhevinga av skiljet skodespelar/rolle, og av ulike komponentar i rollen: ambivalens (ikkje individ)
- * Episk Vorstilling: avstand i forholdet sjåande subjekt / framstilt objektverd.

- * Dramastykkets handling er gjenstand for fortelling
- sett som i ein epikars perspektiv
- sett i forteljars/songars osv. perspektiv, som vekslar med dramatiserte optimum.
- * Framføringas tid er meir omfattande enn handlingssgangens tid
- framføringa rettar seg inn mot slutten av handlinga
- men også - og særleg - mot måten det blir handla på
- blir òg retta mot fortid og framtid.

- * Nokre Verfræmmdungs-effektar i detalj:
- prolog
- dramatis personae framstiller seg sjølve
- dramatis personae talar i 3. person om seg sjølve
- Verfræmmdung av rolla ved bruk av kulisser
- lyskastarar mot scenen frå publikumssalen
- scenebildet framstilt som siter, fortalt, førebudd, erindrar
- sceneleeret med vising av tekstar el. bilde
- handlingstorløpet verfræmda gjennom mellomtekstar, kor, songs, i kommentarar.

Peter Szondi: "Durch diese Verfræmmdungen erhält der Subjekt-Objekt-Gegensatz, der am Ursprung des Epischen Theaters steht: die Selbstentremdung des Menschen, dem das eigene gesellschaftliche Sein Gegenständig geworden ist, in allen Schichten des Werks seinen formalen Niederschlag und wird so zu dessen allgemeinen Formprinzip." "[...] das epische Subjekt-Objekt-Gegenüber tritt so in Brechts Epischem Theater in der Modalität des Wissenschaftlichen-Pädagogischen auf."

Die Theorie des modernen Dramas (1956)